

Politechnika Wrocławska

Programowanie obliczeń komputerowych

11OPA0-25S103O02540G

rok akademicki 2026/27

semestr zimowy

Wykład 3

Karol Tarnowski

karol.tarnowski@pwr.edu.pl

L-1 p. 221

Politechnika Wrocławska

Plan (1/2)

Przeciążanie operatorów

Przykład

- `__add__`
- `__radd__`
- `__iadd__`

Metody specjalne klas

M. Lutz, *Python Wprowadzenie*

Politechnika Wrocławska

Plan (2/2)

Biblioteka `numpy`

Klasa `ndarray`

- tworzenie tablic
- właściwości tablic
- typy danych tablic
- dostęp do elementów tablic
- obliczenia na tablicach
- zapis danych do plików
- odczyt danych z plików

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

- Obiekty tworzonych klas mogą wykorzystywać operatory
- Przykładowo, jeśli **`a`** oraz **`b`** są instancjami pewnej klasy, to, aby wyrażenie

  `a + b`

  miało sensowną wartość, konieczne jest przeciążenie operatora dodawania

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Przykład - dodawanie dwóch punktów

point2d_operators.py | point2d_21.py

```
"""
Program ilustrujący działanie klasy z przeciążonym
operatorem dodwania.
"""
class Point2d_Operators:

    def __init__(self):
        self.__x = 0.
        self.__y = 0.

    def get_coordinates(self):
        return [ self.__x,  self.__y ]

    def set_xy(self,x,y):
        self.__x = x
        self.__y = y

    # definicja metody __add__, która jest wywoływana
    # przy obliczaniu wyrażenia self + other
    def __add__(self, other):
        print("__add__")
        r = Point2d_Operators()
        r.set_xy(self.__x + other.__x, self.__y + other.__y)
        return r

    def __str__(self):
        return str(self.get_coordinates())
```

point2d_operators.py | point2d_21.py

```
def main():
    # zmienna p1 - punkt o współrzędnych [3., 4.]
    p1 = Point2d_Operators()
    p1.set_xy(3.,4.)

    # zmienna p2 - punkt o współrzędnych [2., 0.7]
    p2 = Point2d_Operators()
    p2.set_xy(2.,0.7)

    print( p1 + p2 )

if __name__ == '__main__':
    main()
```

```
__add__
[5.0, 4.7]
```

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Przykład - obsługa różnych typów

```
34  def main():
35      # zmienna p1 - punkt o współrzędnych [3., 4.]
36      p1 = Point2d_Operators()
37      p1.set_xy(3.,4.)
38
39      # zmienna p2 - punkt o współrzędnych [2., 0.7]
40      p2 = Point2d_Operators()
41      p2.set_xy(2.,0.7)
42
43      print( p1 + p2 )
44      print( p1 + 3. )
45      print( p1 + 3 )
46
```

```
# definicja metody __add__, która jest wywoływana
# przy obliczaniu wyrażenia self + other
def __add__(self, other):
    print("__add__")
    if isinstance(other, Point2d_Operators):
        r = Point2d_Operators()
        r.set_xy(self.__x + other.__x, self.__y + other.__y)
        return r
    elif isinstance(other, (int, float)):
        t = Point2d_Operators()
        t.set_xy(float(other), 0.)
        return self + t
```

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Przykład - nieobsługiwane typy danych

```
17
18      # definicja metody __add__, która jest wywoływana
19      # przy obliczaniu wyrażenia self + other
20      # zgłasza wyjątek TypeError gdy typ other jest inny niż
21      # Point2d_Operators, int, float
22      def __add__(self, other):
23          print("__add__")
24          if isinstance(other, Point2d_Operators):
25              r = Point2d_Operators()
26              r.set_xy(self.__x + other.__x, self.__y + other.__y)
27              return r
28          elif isinstance(other, (int, float)):
29              t = Point2d_Operators()
30              t.set_xy(float(other), 0.)
31              return self + t
32          else:
33              return NotImplemented
34              # raise TypeError
35
```

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Przykład - różne typy w odwróconej kolejności

```
41
42  def main():
43      # zmienna p1 - punkt o współrzędnych [3., 4.]
44      p1 = Point2d_Operators()
45      p1.set_xy(3.,4.)
46
47      # zmienna p2 - punkt o współrzędnych [2., 0.7]
48      p2 = Point2d_Operators()
49      p2.set_xy(2.,0.7)
50
51      print( p1 + p2 )
52      print( p1 + 3. )
53      print( p1 + 3 )
54
55      print( 3. + p1 )
56
```

```
34
35      def __radd__(self, other):
36          print("__radd__")
37          return self.__add__(other)
38
```

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Przykład - złożony operator przypisania

```
40      def __iadd__(self, other):
41          print("__iadd__")
42          if isinstance(other, Point2d_Operators):
43              self.__x += other.__x
44              self.__y += other.__y
45              return self
46          elif isinstance(other, (int, float)):
47              self.__x += other
48              return self
49          else:
50              return NotImplemented
```

Politechnika Wrocławska

Przeciążanie operatorów

Metody specjalne powiązane z operatorami

```
object.__add__(self, other)
object.__sub__(self, other)
object.__mul__(self, other)
object.__matmul__(self, other)
object.__truediv__(self, other)
object.__floordiv__(self, other)
object.__mod__(self, other)
object.__divmod__(self, other)
object.__pow__(self, other[, modulo])
object.__lshift__(self, other)
object.__rshift__(self, other)
object.__and__(self, other)
object.__xor__(self, other)
object.__or__(self, other)
```

https://docs.python.org/pl/3/reference/datamodel.html#emulating-numeric-types

Politechnika Wrocławska

Biblioteka `numpy`

- NumPy jest biblioteką pythona, która umożliwia pracę z wielowymiarowymi tablicami danych
- Jest to biblioteka kluczowa dla wielu programów zaimplementowanych w pythonie służących do prowadzenia obliczeń naukowych i/lub analizy danych

Politechnika Wrocławska

Klasa `ndarray`

- Kluczową klasą zaimplementowaną w bibliotece **`NumPy`** jest klasa **`ndarray`** reprezentująca wielowymiarową tablicę danych
- Na obiektach **`ndarray`** o zgodnych rozmiarach można wykonywać działania element po elemencie

Politechnika Wrocławska

Klasa `ndarray`

Przykład pokazuje:

- Importowanie biblioteki **`numpy`**
- tworzenie obiektów **`ndarray`** z list
- proste działania wykonywane na tablicach

```
[1, 2, 3, 2, 3, 4]
<class 'numpy.ndarray'>
[3 5 7]
```

numpy_01.py

```python
# -*- coding: utf-8 -*-
"""
Prosty przykład użycia bilioteki numpy
"""

# importowanie bilioteki numpy
import numpy as np

# "dodawanie" list jest ich konkatenacją
a = [1, 2, 3]
b = [2, 3, 4]
print(a + b)

# funkcja array tworzy tablicę danych
npa = np.array(a)
npb = np.array(b)

# biblioteka numpy zawiera definicję klasy ndarray
# reprezentującej tablice danych
print(type(npa))

# tablice ndarray można np. dodawać element po elemencie
npc = npa + npb
print(npc)
```

Politechnika Wrocławska

Klasa `ndarray`

Atrybutami klasy **`ndarray`** są (m. in.)

- **`shape`** – krotka zawierająca informacje o rozmiarach tablicy
- **`size`** – liczba elementów tablicy
- **`ndim`** – liczba wymiarów tablicy

Więcej informacji o klasie ndarray:
https://numpy.org/doc/stable/reference/generated/numpy.ndarray.html

Politechnika Wrocławska

Klasa ndarray

numpy_02.py

```
6   import numpy as np
7
8   # utworzenie wektora o trzech elementach
9   a = np.array([1,2,3])
10  print("type(a)", type(a))
11  print("a =", a)
12
13  # pole shape - krotka zawierająca rozmiar tablicy
14  print("a.shape =", a.shape)
15
16  b = np.array([[1, 2, 3], [4, 5, 6]])
17  print("b =", b)
18  print("b.shape =", b.shape)
19
20  # pole size - liczba elementów tablicy
21  print("a.size =", a.size)
22  print("b.size =", b.size)
23
24  # pole ndim - liczba wymiarów
25  print("a.ndim =", a.ndim)
26  print("b.ndim =", b.ndim)
27
```

```
type(a) <class 'numpy.ndarray'>
a = [1 2 3]
a.shape = (3,)
b = [[1 2 3]
 [4 5 6]]
b.shape = (2, 3)
a.size = 3
b.size = 6
a.ndim = 1
b.ndim = 2
```

Politechnika Wrocławska

Klasa ndarray

numpy_02.py

```
28  # pojedyncza liczba jest zamieniana
29  # w tablicę zerowymiarową
30  c = np.array(7)
31  print("c =", c)
32  print("c.shape =", c.shape)
33  print("c.size =", c.size)
34  print("c.ndim =", c.ndim)
35
```

```
c = 7
c.shape = ()
c.size = 1
c.ndim = 0
```

Politechnika Wrocławska

Klasa `ndarray`

Przykładowe sposoby tworzenia tablic

numpy_03.py

```
7   import numpy as np
8
9   # tworzenie tablicy z krotek
10  a = np.array(((1,2),(3,4)))
11  print("a =", a)
12
13  # tworzenie tablicy zer
14  b = np.zeros(shape=(2,2))
15  print("b =", b)
16
```

```
a = [[1 2]
 [3 4]]
b = [[0. 0.]
 [0. 0.]]
```

Politechnika Wrocławska

Klasa ndarray

Przykładowe sposoby tworzenia tablic

numpy_03.py

```
17  # tablica trójwymiarowa
18  c = np.zeros(shape=(2,2,2))
19  print("c =", c)
20  print("c.shape =", c.shape)
21  print("c.ndim =", c.ndim)
22  print("c.size =", c.size)
23
24  # tablica jedynek
25  d = np.ones(shape = (10,))
26  print("d =", d)
27  print("d.shape =", d.shape)
```

```
c = [[[0. 0.]
  [0. 0.]]

 [[0. 0.]
  [0. 0.]]]
c.shape = (2, 2, 2)
c.ndim = 3
c.size = 8
d = [1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.]
d.shape = (10,)
```

Politechnika Wrocławska

Klasa `ndarray`

Przykładowe sposoby tworzenia tablic

numpy_04.py

```
7   import numpy as np
8
9   # tworzenie wektora jedynek
10  a = np.ones(shape = (3))
11  print("a =", a)
12
13  # utworzenie macirzy diagnonalnej
14  b = np.diag(a)
15  print("b =", b)
16
17  # tworzenie macierzy jednostkowej
18  c = np.eye(3)
19  print("c =", c)
20
21
```

```
a = [1. 1. 1.]
b = [[1. 0. 0.]
 [0. 1. 0.]
 [0. 0. 1.]]
c = [[1. 0. 0.]
 [0. 1. 0.]
 [0. 0. 1.]]
```

Politechnika Wrocławska

Klasa ndarray

Przykładowe sposoby tworzenia tablic

numpy_05.py

```
6   import numpy as np
7
8   # tworzenie wektora funkcją arange
9   a = np.arange(1,2,.1)
10  print("a =", a)
11
12  # tworzenie wektora funkcją linspace
13  b = np.linspace(1, 2, 11)
14  print("b =", b)
15
16
```

```
a = [1.  1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9]
b = [1.  1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 2. ]
```

Politechnika Wrocławska

Klasa `dtype`

- Wszystkie elementy tablicy **`ndarray`** są tego samego typu
- Do reprezentowania typów danych wykorzystuje się klasę **`dtype`**
- Tworząc tablicę funkcją **`array`** można określić typ danych

https://numpy.org/doc/stable/reference/generated/numpy.dtype.html

Politechnika Wrocławska

Klasa dtype

numpy_06.py

```python
# -*- coding: utf-8 -*-
"""
Tworzenie obiektów ndarray różnych typów.
"""

import numpy as np

# tablica typu int32
# (na podstawie typów danych wejściowych)
a = np.array((1,2,3))
print("a =", a)
print("a.dtype =", a.dtype)

# tablica typu float64
# (na podstawie typów danych wejściowych)
b = np.array((1,2.,3))
print("b =", b)
print("b.dtype =", b.dtype)

# tablica typu float64 (typ domyślny)
c = np.zeros(shape = 3)
print("c =", c)
print("c.dtype =", c.dtype)
```

```
a = [1 2 3]
a.dtype = int32
b = [1. 2. 3.]
b.dtype = float64
c = [0. 0. 0.]
c.dtype = float64
```

Politechnika Wrocławska

Klasa dtype

numpy_06.py

```
25  # tablica typu int32 (typ przekazany jako argument)
26  d = np.zeros(shape = 3, dtype = "int32")
27  print("d =", d)
28  print("d.dtype =", d.dtype)
29
30  # tablica typu int8
31  # (liczba 255 nie mieści się w zakresie typu)
32  e = np.array([1, -1, 255], dtype = "int8")
33  print("e =", e)
34  print("e.dtype =", e.dtype)
35
36  # tablica typu uint8
37  # (typ unisigned int nie przechowuje znaku)
38  f = np.array([1, -1, 255], dtype = "uint8")
39  print("f =", f)
40  print("f.dtype =", f.dtype)
41
42  #tablica typu complex128
43  g = np.array([1+1j])
44  print("g =", f)
45  print("g.dtype =", g.dtype)
```

```
d = [0 0 0]
d.dtype = int32
e = [ 1 -1 -1]
e.dtype = int8
f = [  1 255 255]
f.dtype = uint8
g = [  1 255 255]
g.dtype = complex128
```

Politechnika Wrocławska

Klasa dtype

numpy_06.py

```
25  # tablica typu int32 (typ przekazany jako argument)
26  d = np.zeros(shape = 3, dtype = "int32")
27  print("d =", d)
28  print("d.dtype =", d.dtype)
29
30  # tablica typu int8
31  # (liczba 255 nie mieści się w zakresie typu)
32  e = np.array([1, -1, 255], dtype = "int8")
33  print("e =", e)
34  print("e.dtype =", e.dtype)
35
36  # tablica typu uint8
37  # (typ unisigned int nie przechow
38  f = np.array([1, -1, 255], dtype
39  print("f =", f)
40  print("f.dtype =", f.dtype)
41
42  #tablica typu complex128
43  g = np.array([1+1j])
44  print("g =", f)
45  print("g.dtype =", g.dtype)
```

```
d = [0 0 0]
d.dtype = int32
e = [ 1 -1 -1]
e.dtype = int8
f = [  1 255 255]
f.dtype = uint8
g = [  1 255 255]
g.dtype = complex128
```

```
32: DeprecationWarning: NumPy will stop allowing conversion
of out-of-bound Python integers to integer arrays.  The
conversion of 255 to int8 will fail in the future.
For the old behavior, usually:
    np.array(value).astype(dtype)`
will give the desired result (the cast overflows).
  e = np.array([1, -1, 255], dtype = "int8")
```

```
38: DeprecationWarning: NumPy will stop allowing conversion
of out-of-bound Python integers to integer arrays.  The
conversion of -1 to uint8 will fail in the future.
For the old behavior, usually:
    np.array(value).astype(dtype)`
will give the desired result (the cast overflows).
  f = np.array([1, -1, 255], dtype = "uint8")
```

Politechnika Wrocławska

Dostęp do elementów tablic

numpy_07.py

```
"""
Indeksowanie tablic ndarray.
"""

import numpy as np

#tablica rozmiaru 3x3
a = np.arange(1,10,1).reshape(3,3)
print("a =", a)

# indeksowanie elementów tablicy od zera
# element 1, 1
print("a[1,1] =", a[1,1])
print("a[1][1] =", a[1][1])
# zerowy wiersz
print("a[0] =", a[0])
# cała tablica
print("a[:] =", a[:])
```

```
a = [[1 2 3]
 [4 5 6]
 [7 8 9]]
a[1,1] = 5
a[1][1] = 5
a[0] = [1 2 3]
a[:] = [[1 2 3]
 [4 5 6]
 [7 8 9]]
```

Politechnika Wrocławska

Dostęp do elementów tablic

Dostęp do elementów tablicy można uzyskać używając do indeksowania:

- listy indeksów
- tablicy indeksów
- tablic wartości logicznych

Politechnika Wrocławska

Dostęp do elementów tablic

numpy_09.py

```python
import numpy as np

#wektor liczb losowych
a = np.arange(0,10)
print(a)

#indeksowanie listą
index_list = [1, 3, 9]
print(a[index_list])

#indeksowanie tablicą
index_array = np.array([0,2,8])
print(a[index_array])

#indeksowanie tablicą logiczną
condition = a % 2 == 0
print(condition)
print(a[condition])
print(a[a % 2 == 0])
```

```
[0 1 2 3 4 5 6 7 8 9]
[1 3 9]
[0 2 8]
```

```
[ True False  True False  True
False  True False  True False]
[0 2 4 6 8]
[0 2 4 6 8]
```

Politechnika Wrocławska

Tworzenie tablic funkcją

numpy_08.py

```python
# -*- coding: utf-8 -*-
"""
Tworzenie ndarray z funkcji
funkcją fromfunction.
"""

import numpy as np

#tablica jednowymiarowa
fun1d = lambda x : x
a = np.fromfunction(fun1d, (15, ))
print(a)

#tablica dwuwymiarowa (tabliczka mnożenia)
fun2d = lambda x, y : 10*x + y
b = np.fromfunction(fun2d, (10, 10), dtype = int)
print(b)
```

Politechnika Wrocławska

Tworzenie tablic funkcją

numpy_08.py

```
1  # -*- coding: utf-8 -*-
2  """
3  Tworzenie ndarray z funkcji
4  funkcją fromfunction.
5  """
6
7  import numpy as np
8
9  #tablica jednowymiarowa
10 fun1d = lambda x : x
11 a = np.fromfunction(fun1d, (15,
12 print(a)
13
14 #tablica dwuwymiarowa (tabliczk
15 fun2d = lambda x, y : 10*x + y
16 b = np.fromfunction(fun2d, (10,
17 print(b)
18
```

```
[ 0.  1.  2.  3.  4.  5.  6.  7.  8.  9. 10. 11. 12. 13. 14.]
[[ 0  1  2  3  4  5  6  7  8  9]
 [10 11 12 13 14 15 16 17 18 19]
 [20 21 22 23 24 25 26 27 28 29]
 [30 31 32 33 34 35 36 37 38 39]
 [40 41 42 43 44 45 46 47 48 49]
 [50 51 52 53 54 55 56 57 58 59]
 [60 61 62 63 64 65 66 67 68 69]
 [70 71 72 73 74 75 76 77 78 79]
 [80 81 82 83 84 85 86 87 88 89]
 [90 91 92 93 94 95 96 97 98 99]]
```

Politechnika Wrocławska

Obliczenia z wykorzystaniem tablic

- Funkcje biblioteki obliczają wartości dla poszczególnych elementów tablic (element po elemencie)

numpy_10.py

```
1  # -*- coding: utf-8 -*-
2  """
3  Obliczanie wartości funkcji
4  od elementów tablicy.
5  """
6
7  import numpy as np
8
9  a = np.linspace(0, 2*np.pi, 11)
10 cosa = np.cos(a)
11 print("a =", a)
12 print("cos(a) =", cosa)
```

```
a = [0.         0.62831853 1.25663706
1.88495559 2.51327412 3.14159265
 3.76991118 4.39822972 5.02654825
5.65486678 6.28318531]
cos(a) = [ 1.          0.80901699
0.30901699 -0.30901699 -0.80901699 -1.
 -0.80901699 -0.30901699  0.30901699
0.80901699  1.        ]
```

Politechnika Wrocławska

Zapisywanie danych do plików

- Biblioteka umożliwia zapis danych w formatach: tekstowym i binarnym

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```
"""
Zapisywanie danych do plików.
"""

import numpy as np

# przygotowanie danych testowych
a = np.random.rand(2,4)
b = np.random.rand(4,2)
c = a@b

# kontrolne wyświetlenie danych
print(a)
print(b)
print(c)
```

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```

# zapis danych do plików tekstowych
np.savetxt("data_a.txt", a)
np.savetxt("data_b.txt", b)

# zapis danych do plików binarnych npy
np.save("data_a.npy", a)
np.save("data_b.npy", b)

# zapis danych do plików binarnych npz
np.savez("data.npz", a, b)
np.savez("data_kw.npz", a=a, b=b)
```

Politechnika Wrocławska

Odczytywanie danych z plików

- Odczyt plików tekstowych

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```
"""
Odczytywanie danych z plików tekstowych.
"""

import numpy as np

a = np.loadtxt('data_a.txt')
b = np.loadtxt('data_b.txt')

c = a@b

print(a)
print(b)
print(c)
```

Politechnika Wrocławska

Odczytywanie danych z plików

- Odczyt plików binarnych

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```
"""
Odczytywanie danych z plików binarnych npy.
"""

import numpy as np

a = np.load('data_a.npy')
b = np.load('data_b.npy')

c = a@b

print(a)
print(b)
print(c)
```

Politechnika Wrocławska

Odczytywanie danych z plików

- Odczyt plików binarnych

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```
"""
Odczytywanie danych z plików binarnych npz.
"""

import numpy as np

data = np.load('data.npz')

a = data['arr_0']
b = data['arr_1']

c = a@b

print(a)
print(b)
print(c)
```

Politechnika Wrocławska

Odczytywanie danych z plików

- Odczyt plików binarnych

numpy_12.py | numpy_13.py | numpy_14.py | numpy_15.py | numpy_16.py

```
"""
Odczytywanie danych z plików binarnych.
"""

import numpy as np

data = np.load('data_kw.npz')

a = data['a']
b = data['b']

c = a@b

print(a)
print(b)
print(c)
```

Politechnika Wrocławska

Podsumowanie

Przeciążanie operatorów - uzupełnienie

Biblioteka **`numpy`**

Klasa **`ndarray`**

- tworzenie tablic
- właściwości tablic
- typy danych tablic
- dostęp do elementów tablic
- obliczenia na tablicach
- zapis danych do plików
- odczyt danych z plików